

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 — „

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 3 — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám árak: 4

NAGYVÁRAD, július 6.

2173.

Ez a szám nem valamelyes részvénytársaság osztalékát jelenti, sem egy elveszett kötvény számát, de még csak a Dreyfus-ügy keretébe sem vág.

Mily érdekel birhat reánk magyarokra, ha még erre sem vonatkozik?

Ez a szám jelenti Magyarország közgazdasági állapotát, azt a nyomorúságot, melyben a felvidék népe évtizedek óta selymölődik. Egy statisztikai kimutatás arról, hogy a Szepes-megyében tartott sorozások alkalmával mennyi hadköteles hiányzott, ill. vándorolt ki más hazába. Egy nagy bizonyítéka az évtizedek óta divó hibás közgazdasági politikának, mely milliókkal fejlesztette azt, a mi különben is fejlődött, mert létfeltételei nem hiányzanak, mely milliókat áldozott az ország anyagi erejének teljes kimerítésével a nemzetközi ipar és transitó kereskedelem céljaira, de saját lakóinak nyomorúságánál szemet hunyt s megelégedett egy pár lézengő gyárral, vagy a vándortanítóság kicsinyes intézményével.

No mert a nemzetközi ipar és kereskedelemnek hatalmas pártfogói, szószólói voltak, kiknek szava mindig hatásosabb volt, mint a Felvidék lakóinak nyomorúsága, mely külföldre kényszeríti őket kényeret keresni a természeti kincsekkel

megáldott szép Magyarországból, melynek mondják, hogy óriási természeti erői vannak felhasználatlan, zuhatagai turbinák nélkül, erdei fa-gyárak nélkül, csak tisztán a nyerstermelést üzve, érczek a hegyekben feldolgozatlanul, sőt még a meglevő bányák is elhagyva és még ki tudná megmondani, hogy mi minden volna.

De Szepesmegyéből 2173 hadköteles kivándorolt.

A nem részrehajló, de elfogult, hibás rendszerű közgazdasági vezetés, a közlekedés és földmívelésügyének ellentétes irányu vezetése nem kevésbé rászolgált a baj elősegítésére. Egy ország gazdasági felvirágzása nem abban áll, hogy befurakodni igyekezzék minden áron a nemzetköziségbe s részt vegyen abban valamely cikk révén mint számottevő tényező. Mi is a helyes közgazdasági politika alapja? — a közjólét megteremtése a természeti viszonyokhoz képest az ország minden részében. Ezzel merőben ellentétben áll az, melyet mi eddig követtünk.

Elhanyagoltunk egész vidékeket, veszni hagytunk egyes iparágakat, mert figyelmünket nem az ország belterületére irányoztuk, hanem az európai államok vámkombinációit lestük s ebből, de csakis ebből akartunk magunknak előkelő közgazdasági állást biztosítani.

A felvidéki kivándorlás már rég ismert dolog, a ruthének elszegényedése

már évtizedek óta folyamatban van, az Alföld egészségtelen földbirtok viszonyai, tengődő munkás népsége évtizedek vétkes mulasztásainak eredménye; mert mindezen bajok akkor fejlődtek ki, midőn az ország közgazdasági helyzete lett megállapítva. Így bosszulja meg magát a hibás rendszer, a haladási vágy a közgazdaság terén elhanyagolva a közjólét fejlesztését. Bármilyen előnyök is az állami szerződések, bármilyen jól működnek a tiltó vámok, még sem érnek föl ezek eredményei egy általános jó anyagi viszonyok közt élő nép boldog megelégedettségével. (b. i.)

Néppárti gyűlés.

Jász-Apátiban 1899. július 9-én, vasárnapon, d. u. fél 4 órakor a róm. kath. templom előtti piacszéren, néppárti népgyűlés fog tartani a következő tárgysorozattal: Elnöki megnyitó. Tartja: ifj. Zichy János gróf, orsz. képviselő. — A néppárt országgyűlési működéséről. Tartja: Molnár János, p. főpap, orsz. képviselő. — A néppárt s a mezőgazdaság. Tartja: Farkas József, orsz. képviselő. — A hitelszövetkezetekről. Tartja: Dr. Ernst Sándor, e. jogtudor. 5. Elnöki zárszó.

A románok passivitása ellen.

A nagyszebeni »Telegraful Román« igen jellemző cikket közöl a hazai görög keleti egyház egyik notabilitásának tollából, a melyben határozott állást foglal a passivitás felhagyása mellett. A cikkiró szemelvényeket közöl a ma-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A cigányok egyenruhája.*

Ruházat dolgában a cigány készséggel hódol minden divatnak; de könnyen el van nélküle is. Ezt a nomádélet hozza magával.

A mi darab öltönyhöz könnyű szerrel hozzá jut, azt felölti; akár illik a többihez, akár nem. Ruházata élethíven tükrözi vissza zilált, rendetlen anyagi helyzetét.

Ma ökönyi ezüstgombokkal, holnap félmeztelenül mutatja magát.

Daczára ennek, a ruházat iránt, ha már el nem lehet nélküle; éppen nem egykedvű. Nálunk a magyar szabású uri öltöny vágyainak netovábbját képezi, kivált ha színe szembeötölő és sujtással bőven el van halmozva. Ez arisztokratikus hajlamairól tanuskodik.

Féjét rendszeren nem fedi más, mint a bozontos hajerdő; pro forma széleskarimájú kalapot használ, minő nálunk a francziafutáskor volt divatban. A fiatalság kalapjában egy-egy kakastoll szerepel.

Kalap uraságot jelent, azért leginkább sátorban és gyűlés alkalmával viselik a család-fők és a vajda.

Lábbelire, kivált nyáron, nem sokat ad. A férfi jobban megviseli, nem mintha szüksége volna reá, hanem büszkeségből. . . . A nők és

* Mutatvány Z. Varga Mihály »A sátoros cigány« cz. könyvéből.

gyermekek nem türik, mert lábaik kisebesülnek. Télen rongyokat erősítenek lábaikra a hideg ellen.

Rége a cigánynő csak mezitláb járhatott; a sátor lakóinál még fennáll ez ősi szokás. Ez az alárendeltség jelképe.

A régi táblabírói világban a dádó kopott sárgacsizmát viselt és gyakran lehetett látni, hogy midőn büszkén lépdelt kocsija mellett, elől lábujjai kandikáltak ki, hátul pedig szivetrázólag pengett a tenyérnyi réz sarkantyú. Enessei felkiált: *Ruházata ringy-rongy; e mellett mégis kevés!*

Fehérruha dolgában sem állanak jobban, mert a hölgyek, mint a mezők lilomáról mondatik, nem fonnak, nem varrnak, nem mosnak. A nő háziipar ismeretlen a sátor asszonyainál. Ennél többet hoz a profétálás és koldulás. Fehérruhát nem változtatnak; hanem a mit egyszer felöltöttek, azt addig hordják testükön, míg le nem szakad, vagy le nem tépik róla.

Ha a morének tiszta fehér ing akad birtokába, naphosszat kiáll verébijesztőnek és bámultatja magát.

— Kelemen cigány: Hogyan illik nekem, Demeter komám, ez a fehér elteny?

— Lapos Dömötör: Igen jól; oly szép vagy benne, mint az édes tejbe esett légy.

A férfiak egyenruhája: fél ing, rongyos csizmanadrág (kijavítani nem szokás) és bekes sötét posztóból.

Azt tartják: *Ugy szép a cigány, ha rongyos.* Stumpf kiemeli, hogy az első törvények arany-ezüstben bővelkedtek; de ruházatok szegényes vala.

A ruházat minősége legjobban elárulja vagyoni állását.

Zsinór, sujtás, vitézkötés, ezüst gomb, csat, láncz, óriási ezüst gyűrűk, jólétre mutatnak. Ezeket akkor szedik elő a lomtárból, ha házasodni, vagy a vajdaságra akarnak pályázni. Ezüstgombos dokánban állított be a dádó a falusi plébánoshoz:

— *Lelkész:* Hivattalak, Trifunász, mert az irományok megérkeztek. Fizetsz 2 frt 50 krt o. é.

— *Trifunász:* Mibil? szent lelki átyám, mikur azt se tudom, hogyan níz ki a pénz? zeld-e, vágy rózsaszínű?

— *Lelekész:* Ez baj, de vidd el, a mi a tied; emlékül pedig leveszem egyik gombodat.

— *Trifunász:* (ijedten) Szent lelki átyám ne kívánja káromat; itt a pénz, de a gomb maradjon a helyén.

A cigány inkább félmeztelenül jár, mint paraszt ruhában; ezt csak a végső szükségben veszi magára és ekkor nem szívesen lép ki a sátorból.

A schwechati csata után az oláh-cigányok kocsiszámra szedték össze az öregszűrőket (a vitéz nemzetőrök elhullatott tollait), de csak is éjjli takaróul használták azokat; nappal inkább fagyoskodtak. Lassankint eladogatták.

Ruházatuk tehát nem az évszak szerint

gyar sajtónak erről a kérdéstről nemrég irt közleményeiből, azután így folytatja: »Bátrak vagyunk a következő kérdést intézni: vajjon nem érkezett el az idő, hogy nemzetünk ama férfiai, kik magukat feljogosítva érzik a vezetésre, komolyan gondoljanak egy reális politikára? Azt hiszik ők, hogy a románok méltósága magával hozza, hogy összetett kezekkel nézzék azt az undortgerjesztő személyes hajszát, melyet egyes román lapok egymás ellen folytatnak valamennyiünknek kárára és szégyenére?»

A bolgár fejedelem detronizálásának híre

járta be tegnap a fővárost. A hír állítólag Belgrádon át érkezett késő éjjel, hogy Szófiában forradalom ütött ki, mely Ferdinánd fejedelemet detronizálta s az országból örök időkre kiltotta.

A hírek megerősítését várták a lapok egész éjjel, de nem érkezett, mert a hír szerint Szófia és Belgrád közt elvágta a táviró sodronyokat. A hírt skepticizmussal fogadták, de nem lehetett egészen elutasítani, tizenhárom évvel ezelőtt 1886. augusztus 22-én ép ilyen váratlanul detronizálták Battenberg Sándor fejedelmet.

A távirati kérdésekre ma délelőtt sem erősítették meg a hírt. A bécsi lapok éppen-séggel egy szót sem hallottak az állítólagos detronizálásról s az összes rendelkezésére álló hírforrások szintén mit sem tudnak róla. Valószínűnek látszik tehát, hogy az egész dolog csak misztifikáció volt.

Az adóprés megszorítása ellen.

— A közigazgatási bizottság ülése. —

Városszerzte felháborodást keltett pár hóval ezelőtt annak a híre, hogy a kir. pénzügyigazgatóság nagymérvű kereseti-adóemeléssel akarja megörvendeztetni Nagyvárad lakosságát. Annál különösebb volt e hír, mert hisz régen nem voltak annyira rosszak a kereseti viszonyok, mint éppen most, amikor nagyon sok helyre ajtóstól köszöntött be a szegénység, nyomor. Ipari és

kereskedelmi viszonyaink kétségbeesetten nyomottak.

És a hír valósággá vált. A pénzügyigazgatóság az adókievetési lajstromokban majd minden tételnél nagy arányú adóemeléseket állított be.

Sőt tovább ment a kir. pénzügyigazgatóság. Nehogy az adókievetési bizottság s különösen annak 30 éven át lelkiismeretes elnöke: Némethy Károly, ösmerve a viszonyokat, az igazságnak megfelelően akként egyeztesse össze az állam és a polgárság érdekeit, hogy a tulcsigázott adótételeket leszállítsa, egy *figyelmeztető*, de igazabban presszionáló megkeresést intézett a helyettes pénzügyigazgató Némethy Károlyhoz, amelyben ezt az e téren 30 éves gyakorlat által kipróbált, igazságszerető férfit figyelmezteti a szabályok, utasítások szigorú betartására s az állam érdekeinek megővására.

Az önértékben mélyen sértett Némethy Károly erre a rossz helyre irányzott presszióra nem válaszolhatott korrektebben, minthogy az elnökségről leköszönt.

A tegnapi napig abban a feltevésben voltunk, hogy szerencsétlen Nagyvárad a pénzügyigazgató-helyettesekkel, azonban Papp Miklós pénzügyigazgató tegnapi nyilatkozata óta látjuk, hogy ennek a kérdésnek az ódiuma nem Szilvassy p. ü. igazgató helyettesre száll, mert a Némethy Károlyhoz intézett levél az egész pénzügyigazgatóság terhére irandó. Ebből a »zárt borítékban« küldött »bizalmas« megkeresésből egy új irány tűnik ki: az adóprés megszorítása. Ezt különben láttuk a kereskedők tőkekamatadójának kezelésénél is.

Vakard meg a muszkát s elötnük a kozák. Egy kis eszmecsere után a bizalmas megkeresésből is elötnék a — pressió.

*

Nagyvárad város közigazgatási bizottsága tegnap tartott rendes havi ülésén dr. Hlatky Endre talpraesett, érvekben gazdag beszédében hozta felszínre.

Az ülésről a következő tudósítást hozzuk:

Jelen voltak:

Beöthy László főispán, dr. Bulyovszky József, Sipos Orbán, Rácz Mihály, Papp Miklós, Rádl Ödön, Mezey Mihály, Némethy Károly, Mihelyi Adolf, Lázár Márton, Tóth Márton, dr. Váry Szabó Béla, Hlatky Endre, Lukács Ödön aljegyző.

A nők büszkén hordanak hosszú ezüst függőket, nyakláncot ezüstpénzből, koráll, vagy üveggyöngyöket, gyűrűket stb. A rikító élénk színeket mód fölött szeretik. A tarkaságot kedvelik.

A ki csak szerét teheti, duplapiros kendő, kupikék szoknyát szerez. Madagaskarban a skarlátpiros napernyő használata fejedelmi privilégium.

Nemzeti költőjük így énekel devlához:

»Adjál ruházatot, ha nem is újakát,
Csak hogy selyem fáját, osztán meg cifrákat.

Szép lilá nadrágot, szíles sujtásokkal,
Kíkes szini mándlit nagy ezüst gombokkal,
Táj pipát fedeles ezistes pátkókkal
Jó viseltes csizmát jó mágás sárkakkal.

Az ászonynak is adjál ruházatot,
Lilá sárga szoknyát, kármázsín púpucot,
Szegedi keszkenyét, szábadkai kontyot.
A fikeitökre tengeri csigákat.

Vácsi fajti dutyit, miskolci prusliko,
Bácskaji kötényt, 's rá fényes csont gombot.
De s pipájukra ne adjál kupákat,
Mert akkor elbirnák a férfi hátalmot.

A gyermek ruházata gondot nem okoz. Tíz éves korig meztelenül járnak; azután a fiu nadrágféle rongyot, a leányka kötényt kap. Innen a közmondás: Csoré meztelen, mint a cigánygyerek.

Ezek sorsát minden cigány irigyl.

Ha az égalj és társadalmi szokások engednék, legjobban szeretnének ruha nélkül lenni;

A tárgysorozat megkezdése előtt Rácz Mihály főjegyző felolvasta a kereskedelmi miniszter leiratát, melyben tudatja, hogy Gyurkovits Kornél főmérnököt, a közszolgálat érdekében a nagyvárad állami építészeti hivatal vezetésétől felmentette s Kaposvárra helyezte át, — helyette Kikinday Gyula kir. főmérnököt bizta meg az állami építészeti hivatal vezetésével s a közigazgatási bizottságban való működéssel.

Elnöklő főispán a kinevezettet a maga részéről s a közigazgatás nevében üdvözl s biztosítja, hogy működésében a bizottság legmelegebb támogatására számíthat.

Ezután felolvasták a polgármester havi jelentését a közigazgatás júniusban állapotáról. A jelentés főbb adatait már közöltük.

Sipos Orbán kir. tanfelügyelő jelentette, hogy meglátogatta a Nogáll-intézetben és a nagyteleki-utcai irgalmas nővérek zárdájában levő polgári és elemi leányiskolákat és óvodákat; az eredmény kiváló, a felszerelés teljes. Az ort. izr. fiu iskolákban az eredmény jó.

A róm. kath. óvóképzőben a tanítás kifogástalan, a tantermek és berendezések pompásak. A tanítónő képzőben az eredmény kitűnő a képesítő vizsgálatoknál. A női kereskedelmi tanfolyamban az eredmény szintén teljesen kielégítő, éppen így a községi polgári leányiskolában és az Auspitz-féle tanintézetben is.

A tanfelügyelő jelentését, a többi szakelőadók nemleges jelentéseivel együtt tudomásul vették.

Papp Miklós kir. pénzügyigazgató jelentése szerint az egyenes adók befizetése május hóban kedvező volt.

Az adóemelés ellen.

A pénzügyigazgató jelentése kapcsán Hlatky Endre felszólalt az adóemelések ügyében. Arról az átiratról, vagy levélről, — ugymond — a melyet a helyettes pénzügyigazgató intézett Némethy Károlyhoz, mint az adókievető bizottság elnökéhez, a bizottság tagjai mindannyian tudnak. Ez már reparálva lett, mert a pénzügyigazgató ur kijelentette, hogy az távollétében, tudta nélkül lett elküldve. Szükséges azonban róla ezúttal megemlékezni, mert igen fontos és mélyen belevág a polgárság és az állam érdekébe. A közigazgatási bizottság nem engedheti a dolgot maga felett elsurranni, szóvá kell tenni, hogy látta az esetet, amely nem helyes. Rectifikálta a levelet a pénzügyigazgató ur s kijelentette, hogy a levél egyedüli célja csak az volt, miszerint a felesleges apellátákat elkerülje s Némethy Károly lemondását nem fogadta el s fel

változik, hanem a szerint, a mint hozzá jutnak.

Rövid és szűk volt a cigány lopott köpenye, melyben páva módra lépegetett. (Kis deáké lehetett.)

— Te more! — kiáltja egyik ismerőse — nem sokat ér az a köpeny.

— A köpeny jó, — felelé félvállról a moré büszkén, — de az idő nem hozzá való.

Öklözés, vagy párbajozás esetében jobb ruháját leveti. hogy áldozatul ne essék a csetepaténak.

Ha a cigány zöldszínű öltönyt vesz magára, ez azt jelenti, hogy valódi cigányvérből származik. Ha az utóbbira nézve legkisebb kétség merülne fel, úgy minden bevezetés nélkül, egyszerűen letépik róla.

Piros színű ruháért életét kockáztatja.

Legkedvesebb előtte a vörösnadrág, a mint ezt Gvadányi lovas-generális is megírta:

»De veres nadrágra, bár az viselt léssen,
S kopott zöld kalpagra még is csak szert léssen.«

Kivált, ha könnyen jut hozzá; dolgozni, fáradni érte nem tartja érdemesnek. A mit keres, megissza.

Vörös nadrágában a cigány önön magára sem ismer, nemhogy más ismerne; kivált, ha elejtett szivarcsutkára is szeri tehetett. A magyar után tetszik neki a lengyel szabásu ruha; a Dunafejedelemségekben hódol az oláh divatnak is. A hiuság eredeti bűne.

a mint vannak is, meleg nyári napokban, a sátorban. a abból kilép, befedi testét a bün-tetés miatt. E nélkül feleslegesnek találná a paradicsomi fügefaleveleket is, mint az eszkimók, kik az öltönyt nem tudják összeegyeztetni a nyári hőséggel.

Az ősrégi indiai kőtemplomokon levő dom-borművekből kitűnik, hogy Buddha (a hindu vallás alapítója, ki Maja szűz hónaljából született.) szónoklatára hallgató nők — ezek között saját édes anyja és neje — ruha nélkül vannak feltüntetve.

Több író határozottan állítja, hogy a mohamedán hódítást megelőző időkben a meztelenség indiában, kivált a nők közt, bevett szokás vala, mint ma a Botokudoknál Braziliában, vagy a Schilluk, Denka, Bori niger törzseknel Afrikában.

Néhány évtized előtt hazánk egyik városában is fogtak el, egy külföldről jött 60 éves dádét oly egyenruhában, minőt Ádám viselt az ártatlanság korszakában. A more csodálkozott, hogy ilyesmin valaki fennakad.

A komáromi tanács 1768-ban elrendelte: A cigány gyermekek, ha az utcán meztelenül mernek járni, nyilvánosan megvesszőzessenek... Mintha ennek a rajkó lett volna az oka!

A tisztaság nem elemők és mivel némi

* Jóságú delnök nem ritkán egyik-másik rajkót felöltöztetik; de ő az egyenruha darabjait vagy elhagyogatja, vagy elcsereberéli úgy, hogy másnap ismét az édeni mezben parádéoz.

sem terjesztette a pénzügyminiszterhez, sőt maga is kérte Némethyt, hogy vezesse tovább az adótárgyalásokat, mint eddig, közmegegyezésre. A közigazgatási bizottság tudja, érzi, hogy a levél, vagy megkeresés jogtalanságon alapult s abban pressió rejlett. Aki ismeri az adók kivételére vonatkozó 1875-iki törvényt és az illető rendeleteket, tudhatja, hogy a pénzügyminiszternek sincs joga az elnököt figyelmeztetni. A törvény kimondja, hogy az elnököt a pénzügyminiszter nevezi ki s megmondja a törvényt azt is, hogy a bizottság esküjéhez híven, lelkiismerete szerint teljesíti s a bizalmat többé visszavonni nem lehet. Még ha az adókivétel bizottság a polgárok érdekében, az állam kárára teljesítené is feladatát, akkor sincs jog a bizalom megvonására, mert hisz ott van a kinstárképviselője, ez felelősséget s megóvhatja az állam érdekét. Ha nincs meg a figyelmeztetésre, a bizalmatlanságra a pénzügyminiszternek, annál kevésbé lehet a pénzügyigazgatóságnak s most említett levél csak pressió jellegű (Helyeslés) s a jövőben még tovább mehet, mert pressiót szülhet a közigazgatási bizottság tagjaira is. — Az a levél küldője az adókivétel bizottságot bábnak képzele s azt akarja, hogy az elnök ne legyen az adókivétel bizottság szellemi vezetője. Hogy pressió volt a levélben, látszik abból is, hogy az elnök lemondott. De ilyen figyelmeztetés után így tenne minden elnök, s egy önértékes férfi sem maradna 24 óráig sem az adókivétel bizottság élén. Lehet az a gondolat is a levél után, hogy ha az elnök meghunyászkodik, az a polgár kárára megy. Az adókivétel bizottságba a város két tagot kiküld, de nincs joga a városnak, hogy ezeket arra figyelmeztesse, miszerint a polgárság érdekében működjenek. Ha nincs meg ez a joga a városnak, nincs meg a másik félnek: az államnak sem. (Helyeslés.) — A dolog reparálva lett, mi ha nem történik, a közigazgatási bizottságnak kellene reparálni. Örül, hogy Papp Miklós pénzügyigazgató reparálta, mert ebből világosabban látjuk, hogy nem volt helyes az ut. Jól tudja, hogy nehéz a pénzügyigazgatóság helyzete, mert vigyázni kell az állam érdekeire, de vigyázni kell ám arra is, hogy e tekintetben a kellő határokon túl ne menjen. — Olyan híreket hallott, hogy

keveset fizetnek az orvosok, ügyvédek. Tudni kell azt, hogy a 10% jövedelem adót a német világban páteensekkel hozták be s ezek fennvannak tartva rendeletekkel, mert bár évek óta szükségét érzik és dolgoznak helyes adótörvényen, azonban ezt a nehéz kérdést még nem tudták megoldani. A miniszter s mindenki tudja, hogy ha ezt a régről fennmaradt 10%-ot nagy szigorral hajtják be, az országot tönkreteszik s bár lehet, hogy 1—2 évig befoly nagyobb összeg az állampénztárba, azonban 3—4 év múlva koldustarisznyát vehet sok ember a nyakába. Majd összehasonlíttja, hogy mit fizet a magán ember jövedelme után s mit a tisztviselő. Olyan jövedelem után, amiért a tisztviselő 50 frt adót fizet, a magán ember 300 frtot fizet, pedig ez utóbbi még más adók címén ennek dupláját is fizeti. — Abszurdumnak tartja, hogy minden embernek az adóját emeljék. Egy 80 éves orvosnak, akinek alig van keresete, emelni akarják az adóját. Pl. Dickné óvodáshöz, kinek a férje 30 évig tanítóskodott, óvodája után, melyből az öreg özvegy nő magát fenntartja, emelték az adóját. — Határozatot nem akar provokálni, csak rámutat arra, hogy a pénzügyigazgatóság eljárása nem volt helyes, s egy ember, aki évtizedek óta működik közbeesülésben, nem szorult a figyelmeztetésre. Annnyit kívánt csupán, hogy itt felszólalásával elégtételt szolgáltatson Némethy Károlynak s kérje, hogy az adókivételi bizottságban az elnökséget újból foglalja el, az állam és a polgárság érdekében is. Felszólalásában csak az igazság érdeke vezérelte. (Éljenzés.)

Papp Miklós kir. pénzügyigazgató azért szólal fel, mert a kérdés nemcsak a helybeli, hanem a budapesti lapokban is szellőztetve lett. Kijelenti az igazság érdekében s Szilvássy hely. pénzügyigazgató irányában, hogy a levél vagy jobban megkeresés, a pénzügyigazgatóság nevében, nem Szilvássy tapasztalata folytán, hanem a pénzügyigazgatóság adóügyi előadó személyzetének jelentése alapján lett elküldve. Bizalmas megkeresés volt, zárt borítékban s a törvényeken és rendeleteken alapul. Nem volt más célja, minthogy az adózó polgárokat és a kinstárt megkímélje a felesleges felelősségektől. Azóta ő már megbeszélte az ügyet Némethy Károlylyal, aki lemondását visszavonta. Különben a pénzügyigazgatóság csak kiveti az adót s független, a viszonyokkal ismerős polgárokból álló bizottság állapítja meg s

a hol magasnak találja a kivétést, leszállíthatja. Jogtalanság nem követelt el, de a minimumot megakarja tartani a pénzügyigazgatóság. Más célja nincs a kivételnél, mint az adók arányosítása. (Mozgás.) Ezt különben igazolja az is, hogy tegnapig 1843 tételt állapított meg és ezek ellen csak 56 felebbezés jelentetett be. (Heves közbeszólások *Hát nem elég!*) Az igazgatóság szem előtt tartja a méltányosságot. Ő azon lesz, hogy a polgárság között minél kevesebb panasz legyen; (Helyeslés) azonban a tisztviselőt is esküje köti az állam érdekeinek megóvása tekintetében.

Dr. Berkovits Ferencz bár folytonosan tapasztalta Papp Miklós igazgató személyes jóindulatát a polgárság iránt, helyesli a Hlatky Endre felszólalását. A Némethy Károlyhoz intézett megkeresés célja az volt, hogy a bizottság emelje az adót. Czáfolja, hogy a felebbezések korlátozása volt a cél, mert éppen az emelés által szaporodnak a felebbezések. Hozzájárul a Hlatky felszólalásához s ő is kéri Némethy Károlyt, hogy az elnökséget továbbra is tartsa meg.

Mihelyt Adolf szintén kéri az elnökség újbóli elvállalására Némethyt. Hivatkozik azután arra, hogy az adóemelés ellen egy budapesti deputáció járt a pénzügyminiszternél, a ki kijelentette, hogy nem célja az adóemelés. Egy nagyváradi lapban megjelent cikk szerint volt, a kinek Nagyváradon 350 százalékkal emelték az adóját. Ezek óta reformálni akarják az adótörvényt, de nem tudják. Azt akarja, hogy törvénytudó ember vezesse az adótárgyalásokat, s ezért kéri Némethy Károlyt az elnökség újabb elfogadására. (Helyeslés.)

Némethy Károly röviden szólalt fel ezután. Köszönetet mond a közigazgatási bizottságnak, hogy eljárásában hibát nem konstatait. Mikor az elnökségről lemondott, mást nem tehetett, mikor azt újból elfoglalja, azt hiszi, ismét nem tehet mást. Az állam érdeke, hogy adótárgy megtámadva ne legyen és igazságtalan adó ne vetessék ki. Harmincz éve van az adókivétel bizottság élén s teljesen ismeri a törvényeket, szabályokat. Bármit ad a pénzügyigazgatóságnak, ha kimutatja, hogy az adóminimum csak egyszer is nem lett megtartva. Most arról van szó, mit kíván az állam és a közérdek. Elfoglalja újból az állását (Éljenzés.) mint független elnök s keresni fogja az igazságot. (Éljenzés.)

*

Ezután még a már ismertett miniszteri leiratokat vették tudomásul s néhány adó felebbezést intéztek el és az ülés véget ért.

A színház-tervek.

— Szük lesz a színház. —

Egy hónappal ezelőtt annyira el voltunk ragadtatva a színház építéssel, hogy megvetéssel néztünk volna arra a jámbor emberre, aki nem hiszi el, miszerint július 1-én már építik a színházat.

De hát ez nem ütött be; a dolog még ma sem egészen tiszta s a tanácsnak nincsen bátorsága az építkezés megkezdésére az engedélyt megadni, Rimanóczy Kálmán pedig nem akar risikóra menni. Így aztán késik a dolog.

Nem is ez a nagyobb baj, de az, hogy most, az utolsó perczben látják, hogy átalakítani kell a terveket, mert annak a beosztása nem felel meg a mi viszonyainknak.

Az egyik csoport több páholyt akar, a másik több erkélyt és nagyobb karzatot.

Busch Dávid a kívánalmakat Bécsben előterjesztette a Fellner és Helner cégnek s azok a változtatások nagyrésztet keresztülvihetőknek tartják költség többlet nélkül.

A színpad megszélesítését keresztül vihetőknek tartják, de megjegyezték, hogy kis színháznál a színpad megszélesítése azért baj, mert a játszó személyzet, csoportoknál nagyon megoszlik.

fáradságba kerül, azzal nem vesződnek. A tisztátalanság kiterjed testökre, lakhelyökre, konyhára, ruházatra egyformán.

A hottentottokat és eszkimókat tartják a világ legpiszkosabb népének; de a cigány is versenyezhet velük a babérért. Azokat némileg menti a víz hiánya, kivált téli időben; ezeket egyedül a restség.

Egy régi *szláv író* mondja honfitársairól: »E nép háromszor szokott életében mosakodni, u. m. születése, menyegzője és halála napján.« Ezt a barnákról is el lehet mondani.

A cigány bozontos fűrtjeit a szél fésűli: barna arcát az eső mossa és a levegő szárítja. Külöztött cigányt simára fésült hajjal?

A mosakodás szokatlan: szappant hírből ismerik. Azt tartják mit az eszkimók: *A piszok meleget ad.*

Ezek ép úgy mint a mi jó barátaink fazekait, vagy bográcsait soha ki nem mosák: ezt az ebek végzik el helyettük.

Éjjel ugyanazon ruhában alusznak, mely nappal fedi testöket.

A települtek sem adnak sokat a tisztaságra; legfeljebb a külsőre, hogy emberek közé mehessenek.

A nők meg piszkosabbak és rongyosabbak mint a férfiak. Rossz izlésük, lomhaságuk, öltözködésben ügyetlenségük ismeretes. Nem ritkán férfi ruhát öltenek magukra.*

* Ezt Kinában tanulták, hol a nők öltözeté alig különbözik a férfiakétól.

A nőben, kivált még fiatal, nem hiányzik nemének gyengéje, a hiuság, de ritkán bírja kielégíteni; azért a sátorosoknál épp úgy ruházkodnak, mint a család többi tagjai.

A ki magára sokat tartja, gyanuba esik, hogy a ködkirály fiának, a fehér bőrűeknek akar tetszeni és nem volna maradása.

Tükör nem ékesíti a sátor oldalát; de minden nő, még az anyókák is rejtegetnek tükördarabokat, melyekbe időnkint kedvteléssel nézegetnek.

A rongyok és tisztatlanság okozza leginkább, hogy más fajta ember nem szívesen közelit hozzájuk, és így izolálják magukat tüzhelyeik árnyában... Ily módon egyuttal szánakozásra indítják a könyörülő szíveket és így az rájuk nézve, a kenyérkereset nem megvetendő forrása.

Daczára ennek a tapasztalás azt mutatja, hogy a cigányfiu a hadseregnél, idővel megszokja a rendet és tisztaságot.

Mondják azt is, a hol kevesen vannak, p. o. Némethonban, többet adnak a ruhára, mint nálunk, vagy Oláhországban, hol sokkal nagyobb számmal tartózkodnak.

Volt-e valaha saját nemzeti viseletük? Nehéz meghatározni?

Ha igaz, mit fentebb a Tschandalákról hallottunk, hogy nem viselhetek más ruhát, mint melyek kivégzettek, vagy megholtak után hátramaradtak, úgy ilyesmiről alig lehet szó.

A megállapodás szerint a második emeleten egyáltalán nem lesz páholy, hanem a földszint és az első emeletet szegélyezik a páholyokat és pedig az eddig tervezett számban, amennyibee csak 37 páholy lesz. Természetesen így a 2-ik emeleten több erkélyszék és ezeken kívül nagyobb karzat lenne a színpaddal szemben is. Mindez költségtöbbletet nem okoz.

A gázgyárral kötött szerződésből kifolyólag arról le kell tenni, hogy villannyal világítsuk a színházat, mert városi középületről lévén szó, gázzal kell világítani.

A Fellner cég azonban egy érdekes megoldást ajánlott a főmérnöknek. Hogy később, ha a villamos világítást be akarjuk hozni, ne kelljen a sok pénzbe kerülő fal- és mennyezet festéseket megrongálni a vezetékek új beillesztésével, már most úgy kell a csöveket a falakba illeszteni, hogy majdan azokba ereszthető legyen a villamos sodrony, a falak és festékek legcsekélyebb megrongálása nélkül. Ez a cső elrendezés 2000 forint többlet kiadást okozna, de annak idején nagy költségtől mentené meg a várost.

A tegnapi tanácskozás során azonban felmerült az a kérdés, hogy a mi színházunk, daczára a 340,000 forint költségnek, igen szűk lesz. Meg lesz ugyan ezer ember számára úgy, a hogy a hely, de például a színház belső világa kisebb lesz mint a mostani színpad. Vagyis a két páholy sor között a színház átmérője csak 12 méter lesz. A színpaddal szemben levő páholy könyöklője is közelebb lesz a színpadtól, mint a mostani fabódé erkélyének a könyöklője.

Ez a felfedezés nem a legkellemesebben érintette a terveket vizsgáló bizottság tagjait, de már ezen segíteni nem lehet.

A Fellner és Helmer-cég munkavezető személyzete a jövő héten már Nagyváradra érkezik. A színház összes részletrajzait a cég már elkészítette.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Julius 9. A 48-as Népkör házias táncszívalma a Kurgó féle nyári mulatóban.

* **Az Oltáregylet új elnökője.** Negyven esztendeje áldásosan működik az Országos Oltáregylet, melynek tagjai az Isten házában diszkrét és ékességéért hoznak áldozatot s felszerelik egyházi ruhákkal és szerekkel a szegényebb templomokat. E nemes hivatású egyesületnek elnöke évtizedeken át b. e. *Czirák Jánosné*, az özvegy grófné volt, ki néhány héttel ezelőtt halt meg. Helyébe az egyesület választmánya *Pallavicini Edéné*, született *Majláth* Etelka örögrófné választotta meg, kit a bibornok-hercegprimás meg is erősített. Az örögrófné eddig is sok érdemet szerzett magának a kath. egyleti élet terén kifejtett fáradsáttal s áldásos működésével, — örvendünk rajta, hogy új nagy tere nyílt az ő buzgóságának.

* **Örzi-e a Petőfi sirját?** Rátkay László országgyűlési képviselőnek a képviselőházban elmondott interpellációjában foglalt ama kitételére, hogy „Petőfi emlékének nincs senki őrzője, hacsak néha-néha az orosz katonák szivességéből meg nem teszik, hogy gondozzák az ő sirját is... *Péterfi Tamás*, a Petőfi-regék gyűjtője azt írja a M-g-ban, hogy az elmondottak nem felelnek meg a valóságnak. A Petőfi-emléknek őrzője van, — mondja tudósítónk — nem szükséges, hogy a Szkaratin

orosz tábornok sirját gondozó muszka katonák szivességéből jöjjenek le néha-néha a Petőfi sirhoz és nemcsak őrzője van a legnagyobb magyar dalnok sirjának, hanem valóságos védőangyala, ki meszerű paradicsomot varázsolt az emlék körül, tele ültetve zöldelő fákkal, ezer színben pompázó tarka virágokkal. — Csinos ház is épült a park közepére, melyhez — hogy az emlék gondozója szükségét ne szenvedjen — nagy darab szántóföldet ajándékozott a jótékonykorság angyala s így századokon át fog tartani a gondozás és csupán az örök változnak, ha kihál az egyik, más jön a helyében. Haller Luiza grófnő gondoskodott mindezekről, s annyi figyelemmel, oly szépen rendezte el a Petőfi-emlék körüli tért, hogy egy mesebeli tündérvilág tetszik a látogató előtt. A Petőfi-házban külön szoba van, melyben a nagy költőre vonatkozó tárgyak vannak elrendezve. Ott van többek között a kis findza, melyből utolsó reggelijét elköltötte. A szoba butorai, melyben utoljára hált és számtalan egyéb apró tárgyak, melyeknek látására nagyot dobban a magyar kebel. Így tehát nem fog a magyar szívből oly érzés támadni, mely arcot pirító.

* **A leíró személyzet kisebbitése a törvényszéken.** Idáig is igen nagy volt a jogkereső felek panasza, hogy a törvényszéken elintézt iratokat nincs aki expedálás alá lemondja, mert hiába intézte el gyorsan a törvényszék az egyes ügyeket, az az expedálásnál megakadt. A jogkereső felek ezért több ízben fel is irtak a miniszterhez, aki a helyett, hogy a személyzet létszámát szaporította volna, most ezen ügyben úgy határozott, hogy finansziális szempontból a leíró személyzet kisebbitését rendelte el, minek következtében négy díjnokot már el is bocsájtottak. Az ügyvédi kar ez ügyben a miniszterhez akar fordulni.

* **A Weiszlovits-ház átadása.** A színház-építés című tegnapi, hivatalos helyről nyert információk után irt cikkünkre illetékes helyről értesültünk, hogy a Weiszlovits-ház tegnapi előtti birtokba vételénél Weiszlovits Adolf sem maga, sem képviselője útján nem jelentette ki azt, hogy a miniszter megfogja semmisíteni a kisajátítást és háznokból csupán a bazár-szoros kiszélesítéséhez szükséges keskeny szallag kisajátítását fogja engedélyezni. Ezt nem mondta. Hanem azt mondta, hogy a kereskedelmi miniszter 39195/99 I. sz. a rendeletével újabb felhívta a várost, hogy 30 nap alatt terjeszsen hozzá javaslatot az iránt, hogy miként lehetne, hogy a Bazár építéséhez szükséges telek Weiszlovits tulajdonában maradhasson. Szívesen közöljük ezen helyreigazítást. Különben Weiszlovits Adolf vagyoni existenciáját védelmezi, mikor házában és ipartelepének legalább egy részét megmenteni akarja. Házát ugyanis még bádogos-mester korában, négy megyében, nagyon sokszor életveszélyes, fáradságos munkával szerezte, az egész vidék ezen a helyen ismeri s keresi fel 41 év óta üzletét. Ezért ha nem akar megválni tőle és legalább egy részét akarja üzletének megmenteni.

* **Az államjegyek bevonása.** Most készült el az államjegyek bevonásáról szóló múlt évi statisztika. E szerint ez év június hó végéig 1, 5 és 50 forintosokban összesen bevonott 199,319,350 forint s törlesztetlenül maradt 112,680,650 forint. Ezen jelentés szerint az 1 forintos államjegyből még mindig 680,651 forint maradt forgalomban.

* **Egy képviselő halála.** A szászsebesi v. kerület orsz. gyűlési képviselője *Horváth Tholdy Lajos* gróf, hossza betegség után mint tudósítónk táviratilag jelenti, tegnap délután elhunyt Dicső-Szt.-Mártonban.

* **A jegfelhők szétűzése.** A gráziak példáját — a jegfelhők elhajlása dolgában közelebb követik Magyarországon is, még pedig Polgárdi községben. A község képviselőtestülete ugyanis Batthyány Géza gróf nagybirtokos indítványára elhatározta, hogy tekintettel a községet sűrűn érő jégverésekre, a határban védekező telepeket állíttat föl lövöldözésre alkalmas eszközökkel. Batthyány Géza gróf e vállalkozá-

sát nemcsak községe, hanem az ország egész gazdaközönsége méltó érdeklődéssel lesi, — mert a gráziak épp a minap jártak pórul jég-esőzésekkel. A fenyegetett vidékről sikerült ugyan elkergetniök a jégesőt, mely azonban Grácznak egy külvárosára vetette magát s ott annál nagyobb rombolást vitt véghez.

* **A komáromi katonai botrány.** *Fidth* br. főispán — mint tudósítónk távirja, — fiának a komáromi állomáson történt ügyét a tisztekel táviratilag jelentette be a hadügyminiszteriumnak, mely a vizsgálatot elrendelte s annak vezetésével a komáromi hadbírószágot bízta meg.

* **Névmagyarosítás.** *Stimpl* Ede nagyváradi illetőségű m. á. v. alkalmazott perecsényi lakos valamint Irma és József kiskorú gyermekei vezették nevének *Sondai*-ra kért átválttatását a belügyminiszter megengedte.

* **Uj selyem-gyár.** Azokról a tárgyalásokról, a melyek a kormány s a bécsi *Bujatti* Ferencz-féle cég között egy selyem-gyárnak Magyarországon leendő létesítése ügyében folytak, már megemlékeztünk. A tárgyalások végre eredményre vezettek s a Bujatti-cég elhatározta, hogy a selyem-gyárat Szent-Gotthárdon, Vas megyében fogja építeni s az építkezést azonnal megkezdi. Szent-Gotthárd a szükséges telket díj nélkül engedi át s ezenfelül tizenöt évi községi adómentességet ajánlt meg. A kormány ugyancsak tizenöt évre állami adómentességet s ezenfelül több beneficiumot, a többi között szubvenziót biztosított. A Bujatti-cég fellépésének komolyságát mutatja az a levél, melyet *Bezeredy Pál* a magyarországi selyemtenyésztés feje *Rátkay József*hez intézett s melyben a Bujatti cégről következőleg ír: „... Így történt, hogy két bécsi gyár fordult hozzám az utóbbi időben selyem szövőgyárak létesítése végett. Az egyik a *Bujatti*-cég Bécsből. Ezen cég a legrégibb, mely Bécsben működik. Működését a múlt század közepén kezdte s az összes bécsi iparnak megszólván az élén áll. Nagy vagyonu, de talán még nagyobb tekintélyű. Ezen céget én magam ismerem, mióta a selyemtenyésztéssel foglalkozom. Minden tekintetben kifogástalan. Ezen cég, remélem, le fog telepedni nálunk. Hogy hol? még nem tudom. De azt igenis tudom, hogy messzire Bécsből nem megyen és így Pozsony, Győr, Komárom vagy Vas megyében akar letelepedni. Ezen cég feltételeit ismerem. A következők: 15.000 forint subventió a kormány részéről az első tíz év alatt. Adómentesség. Olcsóbb tarifák élvezete és az illető város részéről, a hol letelepedik a szükséges terület ingyenes átadása. Ez az egész. Ezen céggért felelősséget, — amennyire emberien lehet — vállalom. Gazdag, reális, valódi nagy vagyonnal rendelkezik. Tekintélye a lehető legnagyobb. Hirneve a lehető legjobb. — Minálunk is akar selyem gyárat állítani egy bécsi cég, de úgy látszik nem nagyon mozog, pedig mi még tovább is mentünk adakozó jókedvünkben.

* **Terzene.** Kedvező idő esetén ma este 6—7 óra között a 37. gy. ezred zenekara a Széchenyi-téren játszik.

* **Olasz bor.** A tavasszal történt még, hogy a Kert-utcai olasz bodegában megjelent a borellenőrző bizottság kiküldöttjével egy rendőrbiztos s az összes borokból mintákat vettek. Ez alkalommal találtak az üzletben nagy mennyiségű marhavért is oly körülmények között, mely arra engedett következtetni, hogy a bodega kapós vörös-borát ezzel kezelték *vörösré*. Ez eset annak idején nagy feltűnést keltett, midőn erről lapunkban megemlékeztünk, előre is kijelentettük, hogy készséggel fogjuk közölni az országos vegyészeti bizottság jó minősítését a lefoglalt borokat illetőleg. A vegyészeti bizottság ítélete tegnap érkezett meg s a borokat *egyig hamisítatlannak találta*.

* **A spanyol régens-királyné érdekében.** Mióta a spanyol-amerikai háború Spanyolországot végzetes zavarokba sodorta, többször híre járt s különösen németlapok terjesztették azt a hírt, hogy Ausztria-Magyarország a spanyol

régens-királyné érdekében közbelépésre határozta el magát s a fejedelmi asszonyt, a ki osztrák főhercegnő és magyar királyi hercegnő, kiment veszedelmes helyzetéből. Híresztelték azt is, hogy külügyi kormányunk rá akarta bérni Mária Krisztina királynét, hogy hagyja ott országát s térjen vissza Ausztriába. Mind ez azonban nem bizonyult igaznak. A »Berliner Tagblatt«-nak most azt írják Bécsből, hogy ott a politikai körökben újra foglalkoznak a közbelépés gondolatával. A spanyol viszonyokat Bécsben teljesen reménytelennek tartják. A Karolina és Marianna-szigetek eladási árát a spanyol kormány arra fordítja, hogy a külföldön elhelyezett állampapírjainak júliusi szelvényeit beváltja; de a belföldi szelvénytulajdonosok nem kapják meg kamataikat s e mellett a kormány elviselhetetlen új adókat is kénytelen kivetni a népre. Az összes júliusi szelvényeket csak úgy válthatná be Spanyolország, ha még meglevő utolsó szigetcsoportját is eladná. De az a végső csapás volna az országra nézve. Aggodalomra szolgáltat okot az is, hogy Anglia támogatja a spanyol népmozgalmakat s a Karlizmus, amely angol pénzzel dolgozik, könnyen végzetes lázadásra bírhatja az elégedetlen tömegeket. Mindezek folytán, az említett forrás szerint, attól tartanak Bécsben, bár a hivatalos jelentések nem győzik a spanyol események jelentőségét kisebbiteni, — hogy a legutóbbi spanyol események csak kezdetét jelentik küszöbön álló sokkal nagyobb zavaroknak, s ezért egyre több hitelre talál bécsi politikai körökben az a vélemény, hogy Ausztria-Magyarország, ha a spanyol zavarok növekednek, nem térhet ki az elől, hogy a spanyol régens-királyné érdekében közbelépjen, a mint-hogy kétségtelenül meg is van illetékes helyen az erre való hajlandóság.

Könnyelműség áldozata.

Egy jó családból való fiatal ember vetett ma véget öngyilkos kézzel életének. Komorner Tivadar, Komorner Adolf sűrűkereskedőnek 19 éves fia tegnap délelőtt 10 órakor agyonlőtte magát. Az öngyilkosság részleteiről tudósítónk a következőket jelenti:

Komorner Adolf és neje — az öngyilkos fiatal embernek szülei — e hó 2-án Karlsbadba utaztak. Komorner súlyos beteg és erősen megrongált egészségét akarja Karlsbadban helyreállítani. Távolléte alatt fürdő-utczai sűrűkereskedésének vezetését Kohn Jakab Lajosra bízta, a kinek azt a megbízást is adta, hogy Tivadar fiának, a ki üzletében mint vésnök van alkalmazva, hetenkint 20 forint zsebpénzt adjon. A fiatal ember meglehetősen könnyen bánt a pénzzel. Hétfőn 16 forintot kapott az üzletvezetőtől, de már tegnap újra pénzt kért. Az üzletvezető ki is adta neki a még hátralevő 4 frtot, de figyelmeztette, hogy e héten többre ne számíton.

Kohn Tivadar szülei távolléte alatt azoknak a hajós-utczá 23. sz. lakásában lakott a fivérével. A lakók állítása szerint késő éjjel szokott haza járni. Ma reggel nem is ment haza, hanem már fél 7 órakor reggel beállított a fürdő-utczai üzletbe. Az íróasztalhoz ült és egy csomó levelet írt. Az egyik levelet Belusay kávé fiának címezte, a kivel baráti viszonyban volt. Az üzletvezetőnek feltűnt ez a nagy levelezés. Kérdezte is a fiatal embert, hogy mit ír olyan sokat. Választ azonban nem kapott.

Mikor Komorner végzett a levelekkel, szó és köszönés nélkül eltávozott és egyenesen hajós-utczai lakásába ment, a hol bezárkózott.

Rövid idő múlva pisztolydurranás hallatszott. A lakók összeszaladtak és értesítették a ház előtt posztoló 1036. számú rendőrt, a ki behatolt a lakásba, a hol ott találta a szerencsétlen fiatal embert ágyra dőlve, átlőtt mellél. Első dolga volt értesíteni a mentőket.

A fiatal ember az öngyilkosságot a könyhában követte el. A lövés után még volt annyi ereje, hogy a szobába vándorolhatott és az ágyra dőlt.

Az asztalra krétával a következő szavakat írta:

917. 9 óra 45 perczkor agyonlőttem magamat. Tivadar.

Mellette egy 7 milliméteres buldogrevolvert találtak négy kilőtt tölténnyel.

A mentők gyorsan megérkeztek. Dr. Virosztek Győző és dr. Invelt mentőorvosok kik konstatálták, hogy a golyó a 4-ik 5-ik borda között furódott a testbe és a tüdőt is átlukasztotta.

Az orvosok a sebet bekötötték és azután a sebesültet Réczey klinikájára szállították. Állapota életveszélyes ugyan, de azért van remény, hogy megmenthetik. A golyót még eddig nem távolították el.

EGYESÜLETEK.

Nem hagyta jóvá a miniszter. Az első nagyváradai temetkezési társulat alapszabályait a miniszter nem hagyta jóvá.

Igazságszolgáltatás.

A rabipar rendezése. Végre, ha igaz, foglalkoznak a miniszteriumban már ezzel az égető kérdéssel is. Az ország fegyházaiiban még Fabiny igazságügyminiszter rendelete következtében különböző iparműhelyeket rendeztek be, melyekben a rabok rendes iparoktatásban részesültek. Az illető környékek kisiparát sujtotta igen érzékenyen ez a fejlődő rabipar s igen sok panaszra adott okot. Mint a »Függ. Ujság« írja, Plósz igazságügyminiszter oly ujitást honosít most meg, hogy a rabok és fegyenczek oly iparágakkal foglalkoztassanak, melyek az országban nem honosak, hogy így ne támaszson versenyt az annyi bajokkal küzdő kisiparnak.

A délvidéki gabonauzsora. A fehértemplomi törvényszék tegnapelőtt hozott ítéletet a gabonauzsorával vádolt Nadas Adolf kereskedő monstre-pörében. A panaszosok és tanuk száma oly nagy volt, hogy a törvényszék tanácsa Bavanistye faluban tartotta a tárgyalást, amelynek csaknem összes lakói eladták termésüket a vádlottnak. Nadas a Weisz Zsigmond és társa budapesti czég képviselője volt. Minthogy a törvényszék beigazoltának találta a vádat, Nadas két hónapi börtönre és 220 forint pénzbüntetésre ítélte. Ezenkívül kimondta, hogy a bavanistyei parasztok csak a váltóban megkapott kölcsönösszegeket s ezek öt százalékos kamatát tartoznak megfizetni, de nem azt az összeget, amelynek erejéig kényszerhelyzetükben kötelezettséget vállaltak. A tárgyaláson Répászky Ferencz ügyész konkrét tényekkel bizonyította, hogy Nadas rendszeresen kifosztotta a bavanistyei parasztokat.

Nyarlalás a Hungária uton. Egy Hungária-uti nyarlalóban nagy esetepaté támadt tavaly. A villában lakók mindösszekeveredtek, de a leghangosabb volt köztük Bárvárt Aladár családja dühös összekülönbözése Schultheisz Sámuel kereskedő a familiájával. Bárvártot a többi lakók nem ismerték, ő maga folyvást »detektiv«-nek mondja s hangosan emlegette, hogy a velük szomszédságban nyaraló Tauber József utazó — sikkasztott. Mikor ez feleségre vonta az áldektiv Schultheiszt nevezte meg a hír terjesztőjeként. Ebből támadt a veszekedés, amelyben részt vett Schultheiszné és ennek Hermin leánya is. A nagy zajra rendőr jött a nyarlalóba s nagynehezen lecsendesítette az ellenfeleket. Bárvárt utóbb feljelentette Schultheiszékat becsületsértés s külön még életveszélyes fenyegetésért is Schultheisz Sámuel, a ki állítása szerint lelövélssel fenyegette.

A kettős panaszt ma tárgyalta a büntető járásbírósnál Baumann bíró. Legeredetibb a

dologban, hogy mindenki megjelent csak épp a panaszos Bárvárt Aladár nem. Megeztálni se tudták mert a rendőrség ismeretlen tartózkodásának jelezte, a deliktív urat, a ki persze csak ennek hazudta magát. A bíró mégis belefogott a tárgyalásba, mivel életveszélyes fenyegetést a törvény hivatalból üldözi. A vádlottak, Schultheisz és a felesége, persze tagadtak mindent, a mi erre a vádra vonatkozott. Nem tudott terhelőt a sok tanu se. Eredeti volt Bogenhold Lajosné mosónő vallomása.

— Láttá a czivódást? kérdezte tőle a bíró

— Meghiszem azt, de még hallottam is.
— Hát nagy volt a láрма?
— Mint a pokolban.
— Fenyegette Schultheisz Bárvártot?
— Azt már, instálom, — nem hallottam.
— Hát mit hallott?

— Csak a nagy lármáját, de ezen aztán segitettem. Felkaptam a nagyságos urat és kivittem a szobánkból, — szolt önérzettel a hatalmasan megtermett mosóhölgy.

Még Dienzl Oszkar tanuló és Politzer Adolf kereskedőt hallgatta ki a bíró s mivel ezek sem bizonyítottak a vádlottak ellen, felmentette Schultheiszt az életveszélyes fenyegetés vádjá alól. A becsületsértés tekintetében pedig addig, míg az eltűnt Bárvárt jelentkezik s ítéletet kér, a bíróság megszüntette az eljárást.

Építés munkásvérel. A Magyar Kermiai gyár kőbányai telepén a mult év novemberében kemenczét csináltak a kőmives munkások. Munka közben leszakadt az egyik kemence boltozata és maga alá temette Riche Ferencz munkást, a ki ott nyomban meghalt a téglá alatt. A budapesti törvényszék Keller Pál Viktor gyárvezetőt és Dugyik Péter munkafelügyelőt felmentette a vád alól. A kir. tábla ma Keller gyárvezető fogházbüntetését 100 forint pénzbírságra változtatta át, egyébként az ítéletet helybenhagyta.

Gyilkosság a halálos ágyon. Kegyetlenséggel fosztotta meg életétől Szakács István szerdahelyi földmives Pethes Istvánt, aki évek hosszú sora óta betegen fekszik tüdővészben. Pethes István felesége szerelmi viszonyt folytatott vele és azalatt az idő alatt határozták el titokban, hogy elteszik láb alól a beteges férjet, a kinek a betegsége már jórészt felémésztette az asszony vagyonának.

Jobb volna bizony, ha már nem élne az uram, mondogatta az asszony, bizony rávehetné kendet a lelke, hogy elküldje őt a más-világra.

Szakács eleinte nem gondolt a bűnre, de később úgy hitte, hogy neki is jobb dolga lesz, ha beleül a vagyonba, hát megleste az alkalmat.

Nem volt odahaza senki, csak a tüdővész beteg. Bement a szobába, hogy megfojtsa.

A mikor már mellette állott, felébredt benne a lelkiismeret és visszatántorodott a bűnös gondolatól.

Másnap azután az asszony odaadta neki a kulcsot, hogy ismét bemehessen a beteg szobájába és hogy végrehajthassa tettét, ő pedig eltávozott addig.

A tüdővész elkezdet fájdalomairól panaszkodni s kérte Szakácsot, hogy ölje meg őt, mert nem kíván tovább élni.

Ott van egy törülköző, csavard a nyakamra és szorítsd meg rajtam, szolt hűrögve. Szakács gondolkodott.

Azután kisidő múlva végrehajtotta tettét. A törülközőt maga a beteg tette a nyakára és megfogva két végét, Szakács felé nyújtotta, hogy megszorítsa rajta.

A kaposvári törvényszék a szivtelen embert 15 évi fegyházra ítélte gyilkosság miatt és az asszonyt mint bűnsegédet 4 évi fegyházra. A pécsi tábla az asszony büntetését 6 évre emelte fel, egyébként az ítéletet helybenhagyta. A kir. Kuria Czorda Bódog elnöklete alatt, Tarnai bíró referálása után ezt az ítéletet megerősítette.

A nagyvárad kir. tábla elintézt ügyei.

Előadó: dr. Imrik Péter.

- 1678 Ifj. Gresz József — Milován Simon, — helyben hagyva.
 1696 A mezőtelegi takarékpénztár czégügye, — megváltoztatva.
 1701 Kereskedelmi és iparbank Érmihályfalván — czégügye, — helybenhagyva.
 1706 Dr. Léderer Izidor s. t. — Serbán Costa s. t. — részben megváltoztatva.
 1772 Biharmegye árvaszéke — Nagy József s. t. — rendelet.
 1790 Turbucz Zsigmond — Csathó Gizella, — helyben hagyva.
 1794 Nagyvárad város — Balogh Sándor, — megváltoztatva.
 1805 Balogh Jakab — Vild János, — helyben hagyva.
 1821 Az aradgái munkás hitelszövetkezet czégügye, — helyben hagyva.

Előadó: Bócz Géza.

- 1167 Osztreicher Sándor csődügyében kiutalványozás, — rendelet.
 1808 Popovits Mária s. t. — Popovits Juon, — helyben hagyva.
 1819 Özv. Sírán Tódorné — özv. Kurta Irimiené, — feloldva.
 1755 M. k. kincstár — Torzs Kopil Vaszali s. t. — megváltoztatva.
 1763 Vesza Péter hagyatéka, — helyben hagyva.
 1774 Onyleza Tógyer — Pellan Nucz, — megváltoztatva.
 1781 Puskár Zsigmond — Borza Imre, — megsemmisítve.
 1782 J. Nagy Zsuzsanna hagyatéka, — visszatartva.
 1786 Spitz testv. s. t. — Popovits Aszentie, — rendelet.
 1795 Szokolay Pálné s. t. hagyatéka, — megváltoztatva.
 1820 Cz. Hergott Antal kérvényi ügye, — helyben hagyva.

Előadó: Dr. Gedeon László.

- 2700 Tóth Lajos lopás, — megváltoztatva.
 2773 Réz Sándor magánokirat hamisítás, — megsemmisítve.

TANUGY.

A nagyvárad állami főreáliskola értesítője. Külsőleg igen izléses, 104 nagy kvart alakú lapot számláló füzetben adta Krüger Viktor reáliskolai igazgató a vezetésére bízott intézetnek a csak imént befejezett tanév alatti történetét. Az értesítő beosztása, a tartalom figyelmes elrendezése elárulja azt a minuciózus gondot, melyet e derék tanférfi annak szerkesztésére fordított. Az értesítő díszes melléklete a megboldogult Erzsébet királyné arcképének fotografiai szép sokszorosítása. Ezután két beszéd következik. Az egyik egy megkapó szép nekrológ, melyet dr. Szombathy István az intézet szept. 19-iki gyászünnepélyen mondott el a magyar nép megdicsőült királyi patronája felett, a másik történelmi méltatása az 1898-iki magyar törvények szentesítésének, melynek emléket április 11-én ülték meg az iskolák. Ezt a beszédet Homolya István tanár adta elő az ünnepélyen. A harmadik cikk egy nagy fáradsággal és apparátussal készült értekezés dr. Potássy János tollából, mely a várad piaci tej vegyi elemzésével foglalkozik. A kitűnő szakdolgozat hosszas és kimerítő kísérletezések eredménye, mely a tej és alkatrészeinek meghatározását s a tej hamisításának módjait sorolja elő, a laikus közönség és gazdasszony azonban aligha veheti hasznát ennek a tudományos módszernek, mert pl. a vizezés felismerése a Hercz-féle képlet alapján nagyon hosszadalmas volna. Ez a cikk külön lenyomat gyanánt is megjelent. Az intézet belügyei közül a következők érdemelnek figyelmet. Dr. Klein Félix tanár a temesvári reáliskolához helyezettett s helyét Alvinczy Sándor ideiglenesen nyugdíjazott tanárral és

Kiszélek Ferenczcel töltötte be a miniszter, míg a latin-nyelv tanítására dr. Pász Sándor és Novotny Alfonz prēm. tanárok neveztettek ki. A könyv- és szertárak értékük szerint szerepelnek a statisztikában és mintegy 40.000 forintot képviselnek. Különösen nagy haladást tett ez év folyamán az ifjusági segélyezés ügye. Azonkívül, hogy a dr. Szombathy István által diadalra segített mükövelői előadás több mint 500 korona tiszta jövedelmet hajtott; a diákok 2 koronát tevő tagsági díjából és adakozásokból is jelentékenyen növekedett a gyűjtött tőke. Ez uton 63 tanuló nyert segélyt 274 könyv használatával, melyért kötetenkint 10 fillért fizetett mindenki. Az ifjuság kebelében megalakult »Arany János önképzőkör« okt. 6-án és márczius 15-én tartott nyilvános ünnepélyt szép műsorral, képző gyűlésein pedig nagy munkásságot fejtett ki. A kitűzött irodalmi pályadíjak közül kettőt Krüger Jenő, egyet Gergely József VIII. oszt. tanuló nyert el. Szőke Gyula rajztanár, az intézet tehetségesebb rajzolóinak műveit évközben a reáliskolában rendezett kiállításon mutatta be. Egészségi szempontból is helyeselhető, hogy a növendékek őszsz-tavaszzal természetrajzi ismereteik gyarapítása végett Madaras Elek vezetése alatt a szabadba kirándultak. Az ifjuság másrésze a biharmegyei muzeumot tekintette meg, ahol sorra vették a becses történelmi és műemlékeket, melyekhez Homosa István tanár szolgált magyarázattal, hogy a magyar történelem dicsősége multja iránt a mai nemzedéket fogékonnyá tegye. A rendkívüli tárgyak sorában különösen említést érdemelnek a vegytani gyakorlatok dr. Potássy János vezetése mellett, melyek az elméletiek megértésére és alkalmazására kitűnő tényezők. Az érettségi vizsgát 11 jelölt közül 9 sikeresen állotta meg. Jelesen éret: Krüger Jenő. Jól éret: Freiburger Benjámin, Steuer Lipót, Ujfalusi Sándor. Érettek: Andor Károly, Deutsch Imre, Gergely József, Neuländer Lázár, Singer Béla. Az egyes osztályok klasszifikációja nagyon közeges. Csak elvéve akad meg a szem a rubrikák közt egy-egy jelesen. Az intézet évről napja június 29-ike volt, a mikor az igazgató meleg szavakkal üdvözölte kollegáit, kik közül Madaras Elek 40, Bach Nándor 30, Homolya István és dr. Szombathy István 25 esztendeje működnek a pedagógiai pályán. Az ifjuság nevében Bázár Elemér köszöntötte a jubiláns tanárokat. Az értesítő utolsó fejezetei a jövő tanévet illető nevezetesebb utasításokat és az akkor használandó tankönyvek jegyzékét foglalják magukban.

MULATSÁG.

Jótekonny czélú mulatság Brátkán. E hó 16-án jótekonny czélú mulatságot rendeznek Brátkán, amely iránt igen nagy érdeklődés mutatkozik. A nagyon kedélyesnek ígérkező mulatságra a rendezőség a következő szöveget meghívót bocsátotta ki: Meghívó Brátkán 1899. július hó 16-án a »János szigeten« tartandó jótekonnyczélú zártkörű kerti Tánczestélyre. A rendező bizottság nevében: Leimdorffer Károly, Czibenszky János. Belépti díj: Személyenkint 2 kor. Családjegy 5 korona. Kezdeté 6 órakor.

SZINHAZ.

Heti műsor.

Péntek: Bibliás ember.
 Szombat: Gyurkovics leányok.
 d. u: Sziklához lánczolt királykisasszony.
 Vasárnap este: Toloncz.

Ujházi Ede bucsuja.

Ujházi Ede a Sevillai borbély című vigjátékban bucsuzott el a nagyvárad közönségtől, mely zsufolásig megtöltötte a házat. Beaumar chais igen régi vigjátékát igen unta a közönség

és azt gondolta, hogy Ujházi reportoirjából telt volna más is ki a Sevillai borbélyon kívül, mely irányzatánál fogva igen mulatságos lehetett a mult században, de manapság már megszokottságánál fogva is nem igen köti le a hallgatóság figyelmét. Ha talán művészi ambíció eredménye volna ez, úgy mit sem szólunk. Mindazonáltal a közönségnek így is volt alkalma Ujházi művészetét élvezni, látni Bartholó orvos ügyefogyott intrikus szerepében. Figarót, a népfiát Bónis L. adtasikerülten, jók voltak Turchányi Olga (Rosina), Leővei Leo (Don Bazilio), Bihari Ákos (gróf Almaviva).

Utazás egy apa körül. A jövő hétnek ez lesz az operett ujdonsága, melyre az operett személyzet már hetek óta készülget. Az operett szép zenei részekben, tárgya pedig kacagató helyzetekben bővelkedik. A főszerepeket benne Székely Irén, Komlósi Emma, Nyárai Antal játsszák.

REGÉNY-CSARNOK.

NEM HIÁBA.

Irta: Neidegg, fordította: Szirtes.

49

— Nem beszélt még róla? Ugy látom, azt a szép elvet követi, hogy a balkéz ne tudja, mit cselekszik a jobb. Én azonban fiamtól tudtam meg, hogy tevékeny tagja a Szt. Vincze-Egyletnek. G. városában mindenesetre az odavalóhoz fog csatlakozni és kegyed munkássága számára is bő tér fog ott nyílni, doktorné.

— Hallom, hogy a szegényeknél iszonyú piszkos minden, — szólt Áda.

— Fürdőszobájuk, természetes, hogy nincsen, — csúfolódott Róza.

— Nem kell épen hozzájuk elmenni, küldhet az ember nekik pénzt, — viszonzá fejét hára vetve Áda; — anyám is úgy tesz, ő minden jótekonny czélú gyűjtés alkalmával igen nagy összeget jegyez. Az marad a fő; miért bajlódják az ember maga?

— Az igen szép édes anyjától, hogy nagy összegeket ajánl; de nézetem szerint nem az a fődolog. — felelt a grófné. — Ezt majd megmagyarázza kedves férje annak idején; ő tekintély ilyen dolgokban.

Ganermann könnyebbülésére a komoly irodalom került szóba, mi Rózárt csak kevésbé. Adát egyáltalán nem érdekelte. Utóbbi hallgatásban merült és azon gondolkodott, hogy tulajdonképen Kirsch is sokkal mulatságosabb mint Aggstetten. Ott csodáltak és ünnepelték, ott ő volt a főszemély, kis királynénak érezte magát; míg itt csak férje jött számba, őt pedig a jámbor grófné valamint a gögös herczegnő egyaránt leczkértették.

A grófné panaszkodott, hogy szeme világa napról-napra gyengül s így az olvasásban akadályozva van; azért már arra gondolt, hogy társalgónő után lát, ki szemeit pótolni fogja.

— Társalgónő! — kiáltott Róza, — az borzasztó volna, Lujza néni.

— Miért borzasztó? Azt hiszed, hogy megelégszem akármivel? Olyan különlegességet keresek, hogy talán sohasem találom kedvemre valót.

— Annál jobb, Lujza néni! De milyen legyen igazában az a rendkívüli teremtmény?

— Legelőször is legyen okos és tanult, hogy ne pusztá gép gyanánt darálja le a mit olvas; azonkívül szelid és kedves...

— Kékszeműeges és vörösróru talán?

— Ellenkezőleg, szeme legyen ifju és külseje megnyerő. Dr. Ganemann, ha ilyesvalakit talál, foglalja le számomra.

— Nem fogok róla elfeledkezni, kegyelmes asszonyom, bár kevés a reményem, hogy e tekintetben célt érhetnék.

— Akkor magam bajlódom tovább, a hogy bírok.

— Az lesz a vége, — nevetett Róza, Áda pedig azon gondolkodott, hogy a világ minden kincseért sem élne ily unalmas, magános éle-

tet, mint ez a gazdag nő; de nem is vállalkoznék társalgónője szerepére; inkább szivar-árus lenne vagy pinczérnő. — Igazán örült, midőn Ferencz intett, hogy távozzanak. A kirnachiaknak ugyan sohasem vallotta volna meg, mily szörnyűen unatkozott; de újra nem látogatott volna el a kastályba, bármily sürgősen hívták volna is. Hát ez volt minden, a mit Ferencz neki nyújthatott? Kirnachi rokonok és oly pártfogók, mint az öreg grófné! . . .

Midőn a pár eltávozott, Róza összezsapta kezét:

— Mily együgyű, mily kellemetlen asszonyka! Ki hinné el, hogy vannak egyesek, a kik tűrhethetnek találják őt! Olyanokat értek, a kik nem szerelmesek belé, mert a szerelmesek nem számítanak, azok mindenkor beszámíthatatlanok.

A grófné észrevette az oldalgást Leóra.

— Nagyon fiatal, — mentegeté őt, — nem is volt természetes, az pedig mindig árt. Különben az én szívemet se nyerte meg, bevallom és igen sajnálom szegény Ganerimant.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A kiegyezési javaslatok.

Budapest, július 6. (Saj. tud. táv.) A főrendiház harmas bizottsága ma tárgyalta a kiegyezési javaslatokat. A tárgyalások folyamán *Prónay* Dezső br. a gazdasági önállóság mellett nyilatkozott. A bizottság a javaslatokat *Szell* Kálmán miniszterelnök és *Hegedüs* Sándor kereskedelmi miniszter válaszai után elfogadta.

A székelvhi Zilahi Gyula.

Budapest, július 6. (Saj. tud. táv.) Székelvhi Zilahi Gyula közreműködésével hirdetett művészi előadás elmaradt, miből azt következtették sokan, hogy egy áll Zilahi becsapta a közönséget a plakátokkal. Voltaképen pedig az előadás csakugyan július 1-re volt tervezve, de utóbb levelet irt *Kovácsnay* Marcell tőszolgabírónak, hogy ötödikére halasztja. A levél azonban elveszett, a plakátok ott maradtak s innen keletkezett a félreértés.

Párbajozó főjegyző.

Budapest, július 6. (Saj. tud. táv.) Székelvhi udvarhelyt *Haller* gróf volt udvarhelyi főispán és gróf *Lázár* Ádám főjegyző között pistoly párbaj volt, mely azonban megsebesülés nélkül végződött.

Szocialista tüntetés.

Bécs, jul. 6. (Saj. tud. táv.) *Lueger* ellen a szocialisták nagy tüntetést rendeztek a Ringen. A rendőrség a tüntetőket szétverte s a tüntetők közül sokat elfogott.

Merénylet Milán ellen.

Budapest, július 6. (Saj. tud. táv.) A B. H.-nak sürgönyzik Belgrádból, hogy este egy tüzoltó a Száva partján sétáló *Milánra* négy revolver lövést tett. Egy golyó Milán kabátját furta át, a másik *Lukács* adjutáns kezét roncsolta szét. A tettes belevetette magát a Szávába, a rendőrök utána lőttek s megsebesítve kifogták. *Sándor* király csak később érkezett haza sétakocsizásából.

Vilmos császár utazása.

Bergen, július 6. A Hohenzollern yacht este fél 8 óra után ideérkezett és

a Pudderfjordban horgonyt vetett. Az erődelőtt üdvölvéseket tettek. A Gneisenau nevű német hadihajó és az Iphigenie nevű francia hadihajó lobogódiszt öltött. Az idő pompás. (Magy. Táv. Ir.)

A francziaországi események.

Páris, jul. 6. A Figaro azt írja, hogy Gallifet tábornok hadügyminiszter, mint-hogy a tartalékban van és ezért csak háboru esetén vezényelhet csapatokat, a július 14-iki szemlén sem veheti át a vezényletet, hanem a szemlét Loubet elnök karzati páholyából fogja nézni. A nevezett lap szerint július 14-én Zurlinden tábornok fogja a csapatokat vezényelni.

Az Echo de Paris azt hiszi, hogy a rennesi per július 31-én vagy augusztus 6-án fog kezdődni. (Magy. Táv. Ir.)

A belgiumi események.

Brüsszel, július 6. A kormánynak a tegnapi képviselőházi ülésen tett nyilatkozata következtében minden mozgalom megsemmisült. A lapok cikkeinek hangja már sokkal kevésbé éles. A Patriote cikket közöl, a mely azok ellen a liberálisok ellen fordul, a kik, úgy látszik, a szocialistákba akarnak kapaszkodni és óvja őket azoktól a borzasztó csalódásoktól, a melyek rájuk várnak, ha legközelebbi törvényhozási választások alkalmával a szocialistákkal szövetkezve akarják tervüket végrehajtani. A Journal de Bruxelles ezt írja: A kamara kisebbsége, a mely, úgy látszott, kiméletlen és brutális engesztelhetetlenséget akart a kormánnyal és a jobboldallal szembeállítani, visszatért a nyugalomhoz. Ez az eredmény a kormány szilárdságának köszönhető, a mely a községi hatóságok segítségével a fenyegetett rendet megvédelmezte, továbbá a kormány politikai belátásának, a mely a békülés útjára vitte és végre a kamara jobboldala méltó magatartásának, a mely a parlamentáris kormányforma reputációját és tekintélyét megmentette. (Magy. Táv. Ir.)

Brüsszel, július 6. (Saj. tud. táv.) A parlament feloszlását várják, mely egyedüli eszköze a zavar egyidejűleg való elodázásának. A pártok új választásokra szervezkednek.

A finnek szabadsága.

Budapest, július 6. (Saj. tud. táv.) Az orosz uraltól szorongatott finnek érdekében — írja a *Berliner Weltzeitung* — egy küldöttség ment nem rég Hágából a csár elé, de az nem fogadtatott. *Constantin* nagyherceg, kihez a küldöttség ezután ment, miután megtagadta az elfogadást, *Friedrichs* miniszter pedig *Trarieux* francia szenátor és *Norden-skiöld* svéd tanárnak azt felelte, hogy vállalkozásuk foradalmi jellegű. *Trarieux* erre válaszolta, hogy a felirat, melyet a csár elé hoztak a hágai konferencia eredménye, habár a finnek ügyét hivatalosan itt nem is tárgyalták.

Friedrichs miniszter: Oroszország egyáltalán nem akarja Finnország önállóságát megcsorbitani.

Trarieux: Kegyelmes uram, önök meg akarják Finnországot fojtani.

Friedrichs erre tudtul adta, hogy a csár a küldöttséget nem fogadja.

Berlin, július 6. Obríkov orosz tábornok Finnország jelenlegi kormányzója a berlini rendőrséget fölkérte, hogy a finnagitáció fővezetőit fogják el s minden magándetektiv naponta 20 rubelt kap.

Spanyolországi hírek.

Madrid, július 6. A minisztertanács a költségvetés realizálható csökkentéseivel foglalkozott és elhatározta, hogy a tengerészeti miniszterium költségvetéséből egy millió és a pénzügyminiszterium költségvetéséből körülbelül 1 és fél millió pezetát töröl.

Madrid, jul. 6. Barcelona kivételével, a hol a rendőrség néhány csoportosulást szétoszlatozott, az egész félszigeten nyugalom uralkodik. (Magy. Táv. Ir.)

Árviz.

Heuston, jul. 6. A Brazosz folyó völgyét borzasztó áradás 500 angol mértföld hosszú és 50 mértföld széles területen vízzel borította. Több száz házat elöntött az ár, sokat el is söpört. Száznál sokkal több ember a vízbefult. A farmerek, a kik többnyire négerék, mintegy 10 millió dollárt vesztenek. (Magy. Táv. Ir.)

Czáfolatok.

Konstantinápoly, július 6. Az Agence de Constantinople a portától azt a hivatalos értesítést kapta, hogy a Times, a konstantinápolyi levelezőjének az állítólag küszöbön álló miniszterváltásra vonatkozó jelentése pusztán koholmány, épp úgy az a jelentése is, mintha a szultán a Krétából kivándorolt mohamedáknak 100.000 fontnyi összeget utalványozott volna.

A portának egy másik értesítése alapján a nevezett ügynökség teljesen alaptalannak jelenti ki a Times-nak és a Temps-nak azt a hírt is, mely szerint a török csapatok Jemenben állítólag vereséget szenvedtek volna és kénytelenek lettek volna Sanaába visszavonulni. (Magy. Táv. Ir.)

A Fülöp-szigetek.

New-York, július 6. Hir szerint a Fülöp-szigeteken való szolgálatra tíz önkéntes ezredet fognak szervezni. (Magy. Táv. Ir.)

Transzvál.

Petória, jul. 6. Hofmeyer, Hertholt és Fischer egész nap tanácskoztak Krüger elnökkel és a transzváli miniszterelnökkel. A konferencia eredményét nem hozták nyilvánosságra. Azt hiszik azonban, hogy Transzvál elfogadta az Oranje szabadállam és a Fokgyarmat kormánya által támogatott reformjavaslatokat. Hir szerint e javaslatokat holnap terjesztik a volksraad elé. Bizonyosnak mondják, hogy Hofmeyer megbízatásának eredménye semmiféle kétséget nem hagy arról, hogy a fenforgó kérdések békés megoldást nyernek. (Magy. Táv. Ir.)

London, július 6. A Morning Post nak jelentik Johannesburgból tegnapi ke-

lettel: A folksraad elé javaslatot fognak terjeszteni, a mely szerint az 1890. év előtt az országban lakó idegeneknek azonnal megadatik a teljes választói jog, míg az 1890. után bevándorolt idegenek öt év elteltével nyerik el a teljes választói jogot. Minthogy az utóbbi intézkedésnek nincs visszaható ereje, azt javasolják, hogy ez esetben a polgárjogok elnyerése összeessen a honosítással.

London, július 6. George Hamilton indiai miniszter tegnap Chiswickben beszédet mondott, melyben így nyilatkozott. Az utlanderek Transzvalban rab-szolgassággal határos helyzetben élnek. Az angol kormány követeléseit igen mérsékeltek és méltányosak. Remélik, hogy Transzval, ha meggyőződik az angoloknak e pontra vonatkozó tényleges egyetértéséről, békülékeny politikára fog áttérni és hogy akkor a válság békés uton lesz elintézhető. (Magy. Táv. Ir.)

KÖZGAZDASÁG.

A vetések állása. A földmívelésügyi minisztérium a gazdasági tudósítóktól beérkezett jelentések alapján tegnap tette közzé nagy érdeklődéssel várt hivatalos tudósítását a vetések állásáról. A jelentés egészben véve nem mutat fel lényegesebb eltérést a június 25-én közzétett hivatalos jelentéstől; a búzatermés várható hozadékát 37.47 millió métermázsára teszi szemben a legutóbbi kimutatás 37.78 millió métermázsájával. A mi körülbelül 300 ezer métermázsa csökkenést jelent. A többi gabonanemek becslése megegyezik a múlt becsléssel. A hivatalos jelentés szerint a napokban sokat szenvedett a termés és sok helyen, a hol nagyon szép eredményt vártak, közepes termésre is aligha lesz kilátás.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1899. július hó 4-ik napján tartott vásárbán eladott természetű termények és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 8.90—9.20. Kétszeres buza 7.—7.30. Rozs 6.80—7.10. Arpa 5.20—5.60. Zab 5.40—5.60. Tengeri: 4.80—5.10. Borsó 15.—. Lencse 17.—. Bab 6.30. Köleskása 11.50. Burgonya 2.50. 100 kiló lángliszt 16.—, zsemlyelisz 15.50, fehérkenyér liszt 14.80, barnakenyér liszt 13.50, széna fuvarral 1.90, szalma 60. Szalonna 58.—, 6 kiló zsup-szalma —08, 150 dkg alom-szalma —04, 1 köbm. bükkfa 3.25, tölgyfa 3.10, cserfa 3.35. 100 kiló marhahús 48.—. Öntött gyertya 46.—. Lámpaolaj 44.—. 1 liter ó-bor —50. Uj-bor —44. Pálka —32, Szilva pálinka —80. Szesz 95.—. 1 mm. kőso 10.70. nyers fagyú 24.—. olvaszt. fagyú 32.—, szappan 25.—, mosott birka gyapjú 1.—1.15, magyar gyapjú 39—44. Egy hektoliter ó-bor 34.—, új bor 26.—, méz 1.20, kemény faszén 1.70, puha faszén 1.50, kendernag 14.—. köles 5.50, repce —.—, dió 16.—, mogyoró —.—, aszalt szilva —.—. Egy kilogramm savanyu káposzta —10, szalonna 62, sertéshús 52, juh-hús 34, vörös hagyma 10, fog-hagyma 30, bors 1.—, paprika 1.20, barnakenyér 11. Egy liter kőolaj 20, 1 mm. bükköny —.—, 1 mm. luczernag —.—, 1 mm. lóhere —.—, 1 mm. burgondi —.—.

Forgalmi kimutatás 1899. évi július 4-ről. Tiszta buza körülbelül 350 hltr, kétszeres buza 80 hltr, rozs 180 hltr, arpa 160 hltr, zab 120 hltr, tengeri 250 hltr, burgonya 350 hltr. Lásbas jószágok: Hizott sertés mintegy 60 drb, félhizott 70, sovány 100, süldő 140, malac: 280, hizott marha 10, jármás ökör 370, fejős tehén 210, borjú 160, bivaly 9, juh és kecske 75, ló 215.

Marha ártáblázat 1899. július 4-ről
Egy pár első rendű jármás ökör 300—340, egy

pár másodrendű jármás ökör 240—285, egy pár harmadrendű jármás ökör 130—220, 1 drb fejős tehén 55—105. 1 drb. vágó ökör 250 kgr. 68—86. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 46—70, 1 drb. veres borjú 10—17, 1 drb. fél éves borjú 17—24, 1 drb. egy éves borjú 22—32, két éves borjú 32—60, 1 drb hizott sertés 41—70, 1 pár fél éves 20—23. 1 pár egy éves sertés 31—42, 1 pár két éves serés 42—68, egy drb igás ló 60—120, 1 pá ökör bőr 16—21, 1 pár tehénbőr 12—16 1 pár borjú bőr 5—8, 1 pár ló bőr 6—10.

Relch Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, július 6.

Az irányzat nyugodt.

Oszták hitel	—	—	—	—	—	354.70
Magyar hitel	—	—	—	—	—	383.25
Allamvasut	—	—	—	—	—	350.40
Rimamurányi	—	—	—	—	—	301.50
Magyar jelzálog	—	—	—	—	—	244.75
Salgótarjáni	—	—	—	—	—	331.—
Wagon-kölcsön	—	—	—	—	—	623.—
Villamosvasut	—	—	—	—	—	225.—
Magyar leszámítoló	—	—	—	—	—	353.25
Iparbank	—	—	—	—	—	104.25
Budapest közuti	—	—	—	—	—	404.50
Kereskedelmi	—	—	—	—	—	101.50
Déli vasut	—	—	—	—	—	6508.

Határidők.

Budapest, július 6.

Készaru búzában az irányzat lángha volt 18,000. mm. forgalom mellett az árak változatlanul jegyeztettek.

Buza áprilisra	—	—	—	—	—	—
Buza októberre	—	—	—	—	—	8.93
Tengeri jul.	—	—	—	—	—	4.82
Rozs őszre	—	—	—	—	—	6.98
Zab őszre	—	—	—	—	—	5.54
Tengeri augusztusra	—	—	—	—	—	4.54

Bács, július 6.

Az irányzat nyugodt.

Oszt. hitel	—	—	—	—	—	379.—
Magyar hitel	—	—	—	—	—	350.—
Allamvasut	—	—	—	—	—	344.75

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. július 6-án.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	—	119.—
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	—	96.30
Magyar vasuti kölesön aranyban 4/100	—	—	—	—	—	119.50
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2/100	—	—	—	—	—	101.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	—	120.25
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	—	55.75

Italmérési jog megváltási kötvény	—	—	—	—	—	100.25
Horvát-szlavón földtehermentési kötvény	—	—	—	—	—	96.75
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	—	—	—	—	—	160.50
Tiszasabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	—	—	—	—	—	138.—
Oszták járadék papírban	—	—	—	—	—	100.50
Oszták járadék ezüstben	—	—	—	—	—	100.25
Oszták járadék aranyban	—	—	—	—	—	119.25
Oszták korona járadék	—	—	—	—	—	100.—
Oszták államsorsjegyek	—	—	—	—	—	139.—
Oszták magyar bankrészevény	—	—	—	—	—	910.—
Magyar hitelbankrészevény	—	—	—	—	—	388.—
Oszták hitelintézeti részevény	—	—	—	—	—	379.40
Párisi vista	—	—	—	—	—	345.25
20 frankos arany (Napoleon d'or)	—	—	—	—	—	9.56
Németbirodalmi márka	—	—	—	—	—	58.92
London vista	—	—	—	—	—	120.50
20 márkás arany	—	—	—	—	—	11.78

NAGYVÁRADAI SZINKOR.

Evadérlet 66. szám.

Kisérlet 66. szám.

Páros.

Páros.

Ma pénteken, 1899. július 7-én

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:

A bibliás ember.

Opera 2 felvonásban. Irta: Kienzl Vilmos.

SZEMÉLYEK:

Engel Frigyes	—	—	—	—	Fehér József.
Mártha, unokahuga	—	—	—	—	Székely Irén
Magdolna, ennek barátnője	—	—	—	—	Korányi Frida.
Freudhofer János, tanító	—	—	—	—	Kassai K.
Mátyás, testvéröccse	—	—	—	—	Mezei Mihály.
Zitterbarth Xavér szabó	—	—	—	—	Leővey Leo
Schnappauf Antal, puskműves	—	—	—	—	Nyáray Antal

Szerzetesek. Polgárok. Parasztok. Gyermekek.

Helyárak: Alsó páholy 4 forint, felső páholy e forint. Támlásszék I—VIII. sorig 1 forint. IX—XI sorig 80 krajczár. Zártszék I., II. és III. sor 60 krajczár. Első 3melet. I. sor 50 krajczár, második sortól 40 krajczár földszinti állóhely 40 krajczár. Katóka- és diákjegy a földszinten 30 krajczár. Közép karzat 30 krajczár. Oldal karzat 20 krajczár.

Egy színlap ára a pénztárnál 10 krajczár.

Kezdeté fél 8, vége 10 óra után.

Holnap, szombaton, 1899. július 8-án:

A Gyurkovics lányok.

Életkép 4 szakaszban. Irta: Herczegh Ferencz.

A szoroskötésű kiadás:

Dr. VUOSKICS GYULA.

Uj festék gyári raktár!

GALLOVITS M.

N.-Várad, Nagyteleki u. 532 sz. saját ház

A SZOBAFESTŐHÖZ.

Ajánl száraz és olajba tört festékeket Carbolium ház-fedél és kerítés festésre zöld, vörös, barna és természetes, firnisz butor és kocsilackok.

BRONZOK, SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ ECSETEK

és meszelők nagy raktára, különösen nagy raktár szoba-padló-lackokban. 5-féle színben, egy 1 kilós doboz ára 75 kr. Spiritusz szobapadló-lackok citromsárga, narancssárga és ockersárga színekben, a melyek befestés után 1 óra alatt tökéletesen megszáradnak 1 kiló üvegben 1 frt.

Denaturált szesz kapható legolessőbb árban.

Árjegyzék kívánatra ingyen!

Figyelmeztetés! Az üzlet nem a Szent László piac-téren hanem Nagy Teleky-utczán

532. sz. a. van, a Biharmegyei Kereskedelmi Banktól a második ház.

167 12—50

Legolessőbb bevásárlás!